

Ruth 4: Verbond op de dorsvloer

Liturgiesuggesties:

Gezang 434: 1, 2, 3, 4 en 5

Votum en groet

Psalm 136: 1, 2, 12 en 13 NB

Geboden

Psalm 119: 4 NB

1^e lezing: Ruth 2: 18 – 3: 18

Psalm 25: 6 OB

2^e lezing: Leviticus 25: 23-28 en 35-46

Psalm 25: 10 OB

Verkondiging

Gezang 44: 1, 2 en 3

Psalm 63: 1 en 3 NB

Zegen

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

Welke jonge vrouw doet dat nou?

Een lekker bad nemen ...

Je opmaken met een lekker geurtje ...

Je mooiste kleren aandoen ...

En dan - midden in een zwoele zomernacht - de man opzoeken waar je een oogje op hebt.

Stiekem - onder de dekens - aan zijn voeten gaan liggen.

En dan maar stilletjes wachten wat er verder gaat gebeuren.

Welke jonge vrouw doet dat nou?

Ik zie het vandaag al gebeuren ...

Een man ligt te slapen - midden in de nacht.

Een vrouw die zich mooi heeft gemaakt kruipt aan zijn voeteneinde ...

Met de bedoeling hem een huwelijksaanzoek te doen.

Dat is iets voor de camera's van 'All you need is love.'

Wie heeft dat zo bedacht?

Ruth - de jonge vrouw uit Moab - heeft het niet eens zelf verzonnen.

Het plan komt van Naomi, haar schoonmoeder.

Zij heeft uitgedacht hoe ze die Boaz en Ruth aan elkaar kon koppelen.

En ze heeft een manier gevonden hoe ze dat nu het beste kon organiseren.

Zonder dat het teveel in het oog liep.

Wat zijn dat voor een vrouwen die een man zo voor het blok zetten?

*

Wanneer we, broeders en zusters, jongelui, de geschiedenis zó lezen ... hebben we een westerse bril op.

Die bril zullen we moeten afzetten om beter te kunnen kijken naar de details uit het bijbelgedeelte van vandaag.

Er wordt ons hier geen romantsich liefdesverhaal beschreven.

Zo van: Ruth is op Boaz, en hoe kan ze hem zover krijgen dat hij haar trouwt ...
Ruth gaat niet op Boaz af omdat ze hem aantrekkelijk vindt.
Tenminste ... daar lezen we niets over.
We zullen zelfs moeten aannemen dat Boaz heel wat jaartjes ouder is dan Ruth.
Ze had ook kunnen 'aanpappen' met iemand van haar eigen leeftijd.
Ruth gaat in de eerste plaats op Boaz af, omdat hij de *losser* is.
Hij is voor haar de aangewezen persoon.
Boaz, de *losser*, die Ruth, de Moabitische, daadwerkelijk zal bijstaan en zijn vleugels
over haar zal uitspreiden.
Boaz, de *losser*!

Wat is een *losser*?

Een *losser* is een familie-lid, die de plicht heeft voor je op te komen.
Hij moet zorgen dat je niet 'verarmt'.
Hij kan je stukje erfgoed terug kopen of je schuld af-lossen.
Zo heeft de HERE dat bepaald in de wetgeving die Hij - via Mozes - aan het volk
Israël heeft gegeven.
Een *losser* is dus een helper uit de kring van je naaste familie.
Een hulp-verlener, een erbij-springer.

Toen, gemeente, het volk Israël het beloofde land Kanaän in bezit nam ... werd het
land naar stam, afdeling en familie verdeeld.
Ieder kreeg een stukje land ... in bruikleen.
Vruchtgebruik - noemen we dat.
Een garantie voor inkomen en het dagelijks brood.
Maar uitdrukkelijk werd er door Jozua bij gezegd: 'Het land is van de HERE en het
land blijft van de HERE.'
En de HERE, de God die het volk uit Egypte had bevrijd, duldde geen slavernij en
geen armoede in het land dat Hij Israël in de schoot had geworpen.
Vandaar ook de uitgebreide sociale wetgeving die de HERE - via Mozes - aan zijn
volk heeft gegeven.

*

Maar nu hangt boven Naomi en Ruth het dreigende zwaard van de armoede.
Als beroorde weduwen zijn ze uit het veld van Moab naar de velden van Bethlehem
teruggekeerd.
Maar blijkbaar heeft Naomi daar nog een stukje familiegrond.
Iets waar ze - na tien jaar - alsnog aanspraak op kan maken.
Maar het land ... ach het zal nog wel een vol jaar duren voordat daarop iets geogst
kan worden.
Bovendien ... wie moest dat stukje land bewerken?
Zo overweegt Naomi - zoals we in het begin van hoofdstuk 4 lezen - om haar stukje
familiegrond maar te verkopen.
Wat heeft een stukje familiegrond voor nut als de familie van Elimelech toch op
uitsterven staat?
Kinderen zijn er immers niet?
Wel land, maar geen nageslacht?

Er rust - in de ogen van de mensen in Bethlehem - geen zegen op de familie van

Elimelech.

Best wel hard.

Trouwens ... wat kunnen mensen soms hard zijn.

'Vervloekten zijn het, paria's, uitgestotenen.'

Want volgens joodse begrippen ... onderhield de bodem / het land ... de familie.

En de familie ... onderhield het volk.

De familie zorgde voor het nageslacht.

En op dat nageslacht rustte de belofte: "Met u en uw nageslacht zullen alle volken der aarde gezegend worden."

Op het nageslacht rustte die belofte voor de toekomst.

In het nageslacht zou het volk Israël tot Gods betemming, tot Gods doel komen.

Wel land, maar geen nageslacht?

Naomi en Ruth hoorden er voor joodse begrippen eigenlijk niet meer bij.

Wie voelt zich voor deze twee veramde weduwen nog verantwoordelijk?

Wie wil hen genegen / genadig zijn?

*

We pakken, broeders en zusters, jongelui, de draad van het levensverhaal van Ruth weer op.

Ruth - gebruikmakend van haar sociale recht - leest aren achter de maaiers.

De maaiers van Boaz.

Hij heeft zijn oog op haar laten vallen.

Hij bewijst haar genegenheid, genade.

Want als het avond wordt keert ze huiswaarts met een enorme hoeveelheid gerst: 36 liter, maar liefst!

Overgelukkig vertelt ze haar schoonmoeder Naomi wat ze heeft meegemaakt.

En welke vriendelijke woorden Boaz zelf tot haar gesproken heeft.

"Gezegend zij hij door de HERE, die zijn goedertierenheid niet heeft onttrokken aan de levenden noch aan de doden."

Met deze woorden van Naomi wordt niet alleen Boaz geprezen ... maar ook de HERE wordt gedankt voor zijn genade, zijn goedheid.

Grote dankbaarheid klinkt door in haar woorden.

God is niet meer alleen de Almachtige, wiens hand zwaar op haar leven drukt ...

Hij is ook de HERE: de God van trouw en verbond, van genade en geloof.

Lichtstralen van Gods genade doorbreken het verbitterde leven van Naomi.

'Boaz: die man is aan ons verwant.

Hij is één van onze lossers.'

Blijkbaar zijn er meer lossers.

Later zal blijken dat er nog iemand is, die zelfs nauwer verwant is aan de nabestaanden van Elimelech.

In ieder geval ... de HERE opent een weg naar de toekomst van Naomi en van Ruth.

Even naar onszelf: Je kunt, broeders en zusters, jongelui, soms tegen je leven opzien als een berg.

Een berg vol met zorgen, vol met verdriet, problemen die niet te overzien zijn.

Is u, is jou dat wel eens opgevallen?

In je eigen leven of in dat anderen?

Een berg ... En dan opeens is er dat kleine lichtpuntje.

Een kleine of misschien wel grote verandering in je leven, waardoor de toekomst weer voor je open gaat
Meestal van die kleine, onopvallende dingen ...
Maar het kan een wondertje zijn, een Godsgeschenk.
Zo verrassend kan God zijn. In de geschiedenis van zijn volk.
Maar ook niet minder in uw, jouw en mijn levensgeschiedenis.
De HERE, die trouw is en trouw heeft beloofd, opent voor je een weg naar de toekomst.
Dat geeft je hoop, troost, geloof ... ook in benarde tijden.
De HERE, die je bijstaat.
Die er is en er blijft ... voor jou en naast jou.
Een Losser - maar dan met een hoofdletter.
Die je in de nood bijstaat.
Die je hulp en uitzicht biedt.

*

Er zo rijgen de weken zich aaneen.
Ruth sluit zich aan bij de arbeidsters van Boaz.
Totdat de gerstenoogst en de tarweoogst afgelopen waren.
"En Ruth bleef wonen bij haar schoonmoeder."
Zo eindigde hoofdstuk 2.
We krijgen, gemeente, in hoofdstuk 3 een heel andere Naomi in beeld.
Niet meer de verbitterde vrouw, die vastgelopen is in haar leven.
Ook niet meer de vrouw die nauwelijks reageert op de initiatieven van haar schoondochter.
Maar de vrouw die nu zelf de toutjes in handen neemt.
De passief makende bitterheid heeft plaats-gemaakt voor een actief ingrijpend handelen.
"Mijn dochter, zou ik voor u geen rust zoeken."
Rust zoeken.
Letterlijk zegt ze: 'Een onderdak, een onderkomen waar je gelukkig kunt zijn.'
Het is geen vraag.
Het is een uitroep! 'Ruth, maak je op.
Zalf je met geurige olie.
Doe je opperkleed om.
En ga naar de dorsvloer.'

Waarom moet Ruth zich zo zorgvuldig opmaken?
Om aantrekkelijk te zijn voor Boaz?
Iemand schrijft: 'Dat zal hebben meegespeeld.
Maar vast ook om bij Ruth haar zelfgevoel te versterken.
Naomi heeft goed beseft dat ze Ruth op iets moeilijks afstuurde.'
Ik denk echter dat er iets meer aan de hand is.
Er wordt hier een bruiloft geregeld.
Op haar trouwdag moest de bruid eerst uitgebreid een bad nemen - en dat in een land waar water een schaars artikel is.
Zich met olie zalven.
En daarna trok ze haar bruiloftskleed aan om vervolgens naar de bruidegom gebracht te worden.

Naomi heeft een bruiloft voor ogen.
Alles is zorgvuldig uitgedacht en overwogen.
Want waarom stuurt ze aan op een huwelijk?
Ze verbindt twee afzonderlijke rechten aan elkaar.
Het eerste is ... dat je recht hebt op een lossers, die het voor je opneemt.
En het tweede recht wordt omschreven in het zwagerhuwelijk.
Wanneer een vrouw weduwe werd zonder nakomeling, moest haar zwager met haar trouwen.
Zo moest de *naam* van zijn broer voortleven via het kind dat zij zouden krijgen.
Waarom? Omdat de HERE wil laten zien dat Hij elk geslacht zijn plaats gunt!
God wil niet één geslacht missen.
Uit alle geslachten, stammen, natiën en talen ... vergadert Hij zijn gemeente.

*

Naomi denkt in de geest van deze twee rechten: losserschap en zwagerhuwelijk.
'Als die lossers nu eens zijn plicht iets breder opvat?'
Het gaat immers om één en hetzelfde doel: de plaats en het voortbestaan van een familie?
Zorgen voor erf-goed en voor een erf-genaam!

De zaak is natuurlijk veel te fijngevoelig om met ronde woorden rechtstreeks met Boaz te bespreken.
Zoiets doet men niet.
Bovendien ... wat voor indruk zou Naomi met haar plan kunnen wekken?
'Zeg, Boaz, als jij nu eens ...'
Nee, het moet op de wijze van de hint, de suggestie.
Boaz moet zelf op de gedachte gebracht worden.
Is dit, broeders en zusters, jongelui, niet de wijsheid van veel vrouwen?
Die - als ze iets gedaan willen krijgen - de man haast ongemerkt op bepaalde gedachten kunnen brengen.
Hem in z'n waarde latend ... zélf het beslissende uit te vinden en uit te voeren.
En intussen ligt al het nodige denkmateriaal binnen zijn handbereik.
Is dat niet de stille kracht van veel vrouwen ... toen en nu?

Naomi neemt het initiatief om de familie van Elimelech in zijn voortbestaan te verzekeren.
Natuurlijk liggen verhoudingen toen anders dan nu.
Wij zullen niet meer op deze manier aan het voortbestaan van families werken.
In de tijd van het oude verbond / het oude testament lag dat anders.
Regelmatig zien we daar mensen - gelovige mensen - die de HERE een handje helpen ... om het zo maar voorzichtig uit te drukken.
En het wonderlijke is ... de HERE gebruikt deze initiatieven.
Hij past ze in in zijn plan met mensen, met volken, met de wereld.
Naomi maakt een plan. God plant het in.
Via de lijn van Elimelech, en Naomi, via Ruth en Boaz, zal straks David worden geboren.
David, herder van Bethlehem. Koning bij de gratie van God.
En uit zijn nageslacht ... de geboorte van dé Koning van de Joden: Jezus, Gods Zoon en zoon van David.

Maar terug naar Naomi en Ruth.
Een geschikt moment is gekozen.
Aan het einde van de oogsttijd.
Als Boaz gaat wassen op de dorsvloer.
Da's typisch mannenwerk.
Met een speciale vork of schop wordt het gedorste koren of gerst omhoog gegooid.
Om het koren van het kaf te scheiden.
De wind speelt een belangrijke rol.
Je tilt het koren min of meer hoog op, al naar de sterkte van de wind.
De wind mag niet te sterk zijn.
Daarom doe je dat in Israël niets 's nachts, maar tegen de avond.
In de velden rond Bethlehem komt de zeewind opzetten tegen de middag en gaat omstreeks zonsondergang weer liggen.

Alles verloopt volgens plan.
Daar gaat Ruth.
Ze is als een bruid die voor haar toekomstige man versierd is.
Bereidwillig: "Al wat gij zegt, zal ik doen."
Weer neemt ze risico's.
Want een vrouw - tegen de nacht - op de dorsvloer ... da's verdacht.
Maar ze is niet uit op een liefdes-avontuur.
Ze gaat niet naar de dorsvloer om haar eigen geluk te vinden.
Ze gaat naar de man die haar is aangewezen: haar lossers!

Gespannen zal ze hebben staan luisteren of hij al sliep.
Voorzichtig sluipt ze dichterbij.
Ze legt het voeteneind bloot en legt zich neer.
Midden in de nacht schrikt Boaz wakker.
Hij grijpt om zich heen en ontdekt een vrouw aan zijn voeteneind.
De schrijver heeft het over: 'de man' en 'over een vrouw'.
"Wie ben je, vraagt hij?"
"Ik ben Ruth, uw dienaar.".
"Spreid uw vleugel uit over uw dienaar, want ... u bent de lossers."

Da's, broeders en zusters, jongelui, een prachtige toespeling op wat Boaz eens tegen haar had gezegd: 'Je bent komen schuilen onder de vleugels van de God van Israël.'
Nu, zo ruim wil ze dat ook opvatten.
Ze maakt aanspraak op haar rechten die horen bij het verbond met deze God.
"Spreid uw vleugel uit ..."
In Arabische kringen - las ik - is de slip van een mantel over een vrouw gooien ... een symbolische handeling om iemand tot vrouw te nemen.

"Gezegend moogt gij zijn door de HERE, mijn dochter, gij hebt met uw laatste liefdedaad de eerste nog overtroffen."
'Je bent geen mannen van je eigen leeftijd achter na gelopen.
Maar je hebt je dienstbaar gemaakt aan de familie van Elimelech.'
Hier zie je, broeders en zusters, jongelui, hoe twee mensen - elkaar en anderen - tot een zegen kunnen zijn.
Onder de beschermende vleugels van de HERE.
Je eigen belangen opofferen voor die van de ander.

Hierin herken je toch de mentaliteit van de uiteindelijke Zoon van Ruth en Boaz. Jezus, die ons leerde: "Zoekt eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, en dit alles ontvangt u bovendien."

Eerst het Koninkrijk.

Dat is het belangrijkste.

Dat heeft de hoogste prioriteit.

En niet: Ik moet eerst zelf aan mijn trekken komen.

Als ik het goed voor elkaar heb, dan ga ik pas aan anderen denken.

Wat Ruth doet lijkt op een mosterdzaadje.

Het lijkt zo klein, onooglijk.

Maar het groeit uit tot een gigantisch groot geheel.

God gebruikt deze twee mensen op een ongekende en ongedachte manier.

Hier - op de dorsvloer, onder een prachtige sterrenhemel - wordt een verbond voor het leven gesloten.

Een verbond met de God van Israël als getuige.

*

Want nu is het Boaz, die het initiatief neemt.

Hij is een goed verstaander.

Hij begrijpt het symbolisch aangekleed verzoek.

"Alles wat jij zegt, zal ik voor u doen."

Hij is een integer mens.

Hij laat zich leiden door de regels van Gods Koninkrijk.

Het recht moet zegevieren.

Maar eerst moet de andere losser worden gevraagd.

Hij moet - in deze concrete situatie - eerst de mogelijkheid krijgen om te lossen.

Wat een respect, wat een liefde en ontzag voor wat de HERE in zijn Woord heeft laten optekenen.

En wat Ruth betreft: Boaz neemt geen enkel risico.

Hij laat haar de nacht doorbrengen op de dorsvloer.

De deuren in de stadpoort van Bethlehem zullen ongetwijfeld gesloten zijn.

Ze mag onder geen beding worden opgemerkt.

Afgezien nog van de roddels.

Wanneer bekend zou worden dat Ruth zich gewend heeft tot een familielid van verder verwijderde graad, zou de eerste losser zich in zijn rechten tekort gedaan voelen.

En naar oosters en bijbels recht zou hij Ruthe en Boaz kunnen beschuldigen van overspel.

En op overspel stond de doodstraf ... voor beiden!

Ruth blijft aan zijn voeten liggen.

Een woordeloos stukje over hoe je hebt om te gaan als man en vrouw, als jongen en meisje, voor het huwelijk.

Veel lezers zullen maar wat snel hun gedachten de vrije loop laten gaan. Maar de HERE beheerst het gedrag van deze twee.

Blijkbaar is het mogelijk om zuiver te blijven.

En dat in die losbandige tijd die we de Richterentijd noemen.

*

Als bewijs van zijn zorg en zijn liefde ...

Als bewijs van zijn trouw ... gaat Boaz tot aan de grens van zijn vermogen.

Zes maten gerst - 24 liter - geeft hij Ruth mee.

Zes, want de zevende - de volle maat - moet nog komen.

De zevende maat is de maat van de volheid, van de toekomst, van het moederschap en van de komende Zoon.

Het is de HERE, die zijn zegen aan dit huwelijk verbindt.

Hij geeft Ruth het Kind in haar schoot.

Als vanzelf gaan daarom, broeders en zusters, jongelui, onze gedachten uit naar de grote Losser: Jezus Christus.

Als de grote Helper in de nood, koopt Hij zijn zonen en dochters los.

Uit de failliete boedel van de zonde en de dood.

Jezus, de Christus.

Geboren uit het nageslacht van Elimelech.

Hij gaf zijn leven als een losprijs voor velen.

Hij was er Zich terdege van bewust, dat Hij doorvoor risico's nam.

Hij wist dat de eer van zijn Vader en zijn eigen leven op het spel kwamen te staan.

Maar door zo - tot het einde toe - de laatste sjèkel te betalen met het bloed van zijn leven ... heeft Hij de prijs betaald.

Voor u en jou en mij.

Een verzoening voor onze zonden.

Als een lossers ... vrijgekocht.

"Gij zijt gekocht en betaald"- schrijft later een apostel.

Zo werkt God aan zijn grote plan.

Hij schakelt Naomi, Ruth en Boaz, daarbij in.

In dit geslacht zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden.

Ook nu houdt God de verbanden in het oog.

Hij werkt in families, in gezinnen, in gemeenten.

Zijn aandacht gaat uit.

Naar ouders en grootouders met kinderen.

Naar kinderloze echtparen die de kinderzegen moeten missen

In de gemeente verbindt Hij ons aan elkaar.

Als broeders en als zusters.

Een familieband, die alles overtreft.

God de Vader wil niemand van de aarde missen.

Daar is Hij niet op uit, of ... je moet jezelf onmogelijk maken en Hem de rug toekeren.

Lossing, verlossing.

Er is geen mens die zichzelf kan loskopen.

Door het geloof - verbonden aan Jezus Christus, onze Losser - geeft de HERE ons een opening naar zijn toekomst.

Als bevrijde, als losgekochte mensen ... mogen ook wij schuilen onder zijn machtige vleugels.

Zo zijn wij gezegende mensen.

Mensen die er mogen zijn ... voor God en voor elkaar.

Op weg naar het feest ... het feest van de bruiloft.

Maar daar horen we volgende week meer over.

Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Haarlem 09 juli 2000

! Graag een mailtje wanneer deze preek in een gemeente wordt gelezen. !